

Vragen stellen vanuit verwondering

written by Ilona Wevers en Reinier Geurts
13 november 2018

“Zien wat iedereen gezien heeft... en denken wat niemand ooit gedacht heeft. Je zintuigen helemaal openzetten, je oordeel achterwege laten en jezelf toestaan je te verwonderen over dingen die ogenschijnlijk vanzelfsprekend zijn.” Geïnspireerd door deze quote uit het boek [verwondering](#) van Dick van der Wateren zijn wij op zoek gegaan naar manieren om leerlingen vanuit verwondering aan het denken te zetten.

Bij de start van een les is het aan de docent om de aandacht van leerlingen te richten op het vak en hen nieuwsgierig te maken. Een werkvorm die zich hier uitstekend voor leent is [‘kijken, denken, afvragen’](#). Bij deze werkvorm vormt goed observeren de basis voor interpreteren en het stellen van vragen. In zijn artikel [‘vragen stellen door leerlingen; zo stimuleer je dat’](#) schrijft Michiel Lucassen dat het *“zelf vragen stellen één van de belangrijkste manieren is om nieuwe dingen te ontdekken en te leren. Goede vragen komen vanuit verwondering, vanuit het gevoel dat je iets wil leren, snappen of kunnen. Iets spreekt je aan of maakt je benieuwd, en je wil er meer van weten”*. Hieronder een praktijkvoorbeeld.

Kijken - denken - afvragen

Aan het begin van een les aan 4 havo projecteren we de volgende foto op het bord:

Kijken

De leerlingen krijgen 1 minuut om de foto in stilte bekijken. Vervolgens vertellen de leerlingen wat ze zien. *“Een tas. Ogen. Een rood krukje. Schoenen.”* Een valkuil hierbij is dat leerlingen al snel geneigd zijn om te interpreteren; om datgene te benoemen wat zij denken te zien. Een observatie is echter iets waar je je vinger op kunt leggen. Deze zinnen beginnen met *“Ik zie...”*. Zorg dat je leerlingen voldoende tijd geeft om de foto te bekijken. Denken vergt immers tijd.

Denken

Tijdens de volgende stap bedenken leerlingen mogelijke verklaringen voor hetgene ze zien: *“Een kunstenaar op een markt.” “Een tas gemaakt van geld”*. Als docent kun je leerlingen in deze fase begeleiden bij het denkproces door bijvoorbeeld vragen te stellen als: *“Wat denk je dat je ziet?” “Wat denk je dat er aan de hand is?” “Waar zou deze foto genomen kunnen zijn?”*

Tijdens de denkfase is het belangrijk om door te vragen. *“Wat maakt dat je dat zegt?”* vormt hierbij een krachtige open vraag. Als docent zien we namelijk vaak wel het resultaat van leren, maar niet het denkproces en de strategieën. Door als docent door te vragen, maak je deze denkstrategieën expliciet. Dit geeft jou als docent inzicht in het denken van leerlingen. Daarnaast zien en denken leerlingen soms andere dingen dan je verwacht. De aanwezige voorkennis en eventuele misconcepties komen dankzij doorvragen aan het licht.

Afvragen

Tijdens de laatste stap stellen leerlingen vragen over iets waarover ze zich verwonderen naar aanleiding van de foto. *“Waarom zou iemand een tas maken van geld?”* vroeg een leerling zich bijvoorbeeld af. In het begin kan het scheiden van denken en afvragen erg moeilijk zijn. Leerlingen vragen zich dan vooral af of hun interpretaties correct zijn. *“Is deze foto echt genomen in Venezuela?”* Bij deze laatste stap gaat het echter vooral om het stellen van bredere vragen of ideeën die opgeroepen worden door de foto. Zo was een leerling nieuwsgierig of het mogelijk is om inflatie te voorkomen. In eerste instantie neigen leerlingen naar vragen gericht op feitenkennis. *“Hoeveel bankbiljetten zijn er gebruikt om deze tas te maken?”* Het vergt oefening om leerlingen meer diepgaandere vragen te leren stellen. Om leerlingen hierin te trainen moet je het denken of afvragen als docent soms voordoen. *“Toen ik voor het eerst keek viel me dit op.... Ik vroeg me daarom af hoe ....”*. Ook de mate waarin leerlingen voorkennis hebben over het onderwerp bepaalt de diepgang en complexiteit van de vragen die zij stellen.

Variatie

Voor deze werkvorm zou je behalve een foto ook een cartoon, formule, schilderij of bijvoorbeeld kunstwerk als uitgangspunt kunnen nemen. Het is hierbij echter essentieel dat het gekozen object onbekend is bij leerlingen, meerdere lagen bevat en voldoende details heeft zodat gedetailleerd kijken nodig is.

Naar een vraagcultuur

Veel leerlingen denken dat leren beleren is, schrijft [Alex van Emst](#). De docent heeft immers al een kant-en-klaarmaaltijd voorbereidt. Als de dominantie van de antwoordcultuur plaatsmaakt voor een vraagcultuur, stellen zowel leraar als leerling vragen en zoeken naar antwoorden. Op die manier worden de hersens

geactiveerd en maakt een consumerende houding plaats voor een producerende houding.

Gebruik jij kijken - denken - afvragen tijdens je lessen of heb je deze werkvorm uitgeprobeerd? Heb je zelf nog andere tips of ervaringen met het stellen van vragen vanuit verwondering? Laat het ons weten in de reacties!

Benieuwd naar de achtergrond van bovenstaande foto? Klik [hier](#).

Dit artikel is afkomstig van [Vernieuwenderwijs.nl](https://www.vernieuwenderwijs.nl).

Bekijk de meeste recente versie van ons artikel op onze website.

Ook vind je hier meer dan 600 andere artikelen, downloads en meer!

Vernieuwenderwijs